

ВІДГУК

офіційного опонента завідувача кафедри публічного
та міжнародного права Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана, доктора юридичних наук, професора,

Заслуженого діяча науки та техніки України

КУЗЬМЕНКО Оксани Володимирівни

на дисертацію **КІДАЛОВОЇ Наталії Олександрівни** на тему:

«Публічний контроль за стратегічними об'єктами державної власності»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 081 «Право»

галузі знань 08 «Право»

Актуальність теми дослідження. Проблема удосконалення системи публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності є надзвичайно актуальною для України. Держава продовжує виступати власником значної частини економічних активів і здійснює масштабну комерційну діяльність. Проте, існуючий контроль за діяльністю державних підприємств, установ, організацій, які є стратегічно важливими для держави не забезпечує ефективного функціонування даного державного сектору. Відповідно, сьогодні ми бачимо, що дані об'єкти державної власності значно поступаються приватному сектору за рівнем ефективності господарської діяльності. Тому, важливим інструментом забезпечення їх належної діяльності є формування та впровадження дієвого контролю за діяльністю стратегічних об'єктів державної власності. Зокрема, даний контроль через відповідні інституції буде проводити моніторинг процесу діяльності даних стратегічних об'єктів для виявлення недоліків та своєчасного впровадження необхідного комплексу заходів. В цьому контексті особливої актуальності також набуває захист стратегічних об'єктів державної власності в рамках державної політики у сфері забезпечення економіки і безпеки держави. Тому, подальший розвитку публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності в Україні

підвищить рівень ефективності та функціонування даних господарств чим значно підвищить та стабілізує економіку та безпеку держави.

Саме на вирішення вищезначених актуальних завдань і спрямована дисертація Наталії Кідалової, а саме – розкрити сутність та особливості публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності, розкрити зміст публічного контролю при визначені критеріїв віднесення об'єктів державної власності до стратегічних та виявити існуючі недоліки та запропонувати зміни до національного законодавства в даній сфері.

Оцінка змісту дисертації. Дисертація викладена на 271 сторінці. Основна частина дисертації (без урахування списку використаних джерел та додатків) подана на 242 сторінках. Робота складається з анотації, вступу, огляду літератури, матеріалів та методів досліджень, результатів власних досліджень, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Після аналізу структури дисертації можливо зробити висновок, що вона містить розділи, передбачені вимогами МОН України. Зокрема, у вступі чітко і грамотно описано питання мети і завдань дослідження, об'єкт і предмет досліджень, наукове і практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувачки, публікації авторки.

Здобувачкою опрацьовано літературні та законодавчі джерела, що підвищує цінність наукової праці та доводить актуальність дослідженої тематики.

У розділі **«Вступ»** здобувачка розкриває значення наукового завдання, зв'язок роботи з науковими програмами, мету, завдання, наукове і практичне значення одержаних результатів та їх апробацію. Мета та завдання досліджень сформовані на високому науковому рівні, побудовані з урахуванням вже встановлених фактів, що дозволяє авторці дисертації сконцентрувати увагу саме на тих питаннях, які у науковій літературі залишилися нерозкритими.

У кожному підрозділі розділу 1 **«Загальні засади публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності»** Наталія Кідалова

структуровано, чітко, послідовно та з посиланнями на наукові дослідження українських та іноземних вчених висвітлює аналіз питань, які розкривають сутність та особливості публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності, з'ясовує правову природу даних об'єктів та проводить аналіз нормативно-правових актів України щодо регулювання публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності. Розділ закінчується підрозділом «Висновки до розділу», в якому узагальнено важливість досліджуваного питання та висвітлено аспекти наукових питань, які залишилися поза увагою дослідників.

У розділі 2 **«Публічний контроль при віднесенні об'єктів державної власності до стратегічних»** відображено дослідження публічного контролю при визначенні критеріїв віднесення об'єктів державної власності до стратегічних, охарактеризований даний контроль при формуванні переліку відповідних об'єктів та визначені результати взаємодії суб'єктів публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності.

У розділі 3 **«Шляхи вдосконалення публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності»** здобувачка проаналізувала міжнародний досвід публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності та на його основі запропонувала зміни до національного законодавства в даній сфері.

Висновки дисертації впливають із завдань які було поставлено перед здобувачкою. Вони всебічно обґрунтовані та повною мірою висвітлюють підсумкові результати досліджень. У **Додатках** висвітлено, що результати дослідження були використані у практичній діяльності Інституту продовольчої безпеки НААН, Державного дослідного підприємства ІПР НААН та у науковій діяльності при виконанні науково-дослідної теми «Механізм державної влади в правовій державі».

Окремі дискусійні питання і зауваження. За детального аналізу дисертації здобувачки доцільно відмітити високий рівень підготовки

та володіння методикою написання та дослідної справи, проте в процесі рецензування і аналізу матеріалів дисертації виникли окремі питання, які потребують уточнення, зокрема:

1. На с. 105 авторка пропонує передбачати коригування проведення публічного контролю на підставі отриманих результатів, що надходять від соціологічних та статистичних досліджень, публічного моніторингу, публічної експертизи, публічної перевірки, звітів про результати роботи суб'єктів публічного контролю. На нашу переконливу думку, публічний контроль визначається правовими приписами, які не доречно змінювати за наявності результатів, що надходять від соціологічних та статистичних досліджень, публічного моніторингу. Активне реагування на отримані результати приведе до невизначеності та хаотичності контролюючих функцій.

2. Викликає сумнів пропозиція авторки щодо залучення громадських організацій до публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності (с. 107). Наша позиція ґрунтується на тому, що не всі громадські організації можуть мати необхідні знання чи ресурси для ефективного контролю за складними та технічно вимогливими стратегічними об'єктами. Важливо визначити, які організації мають відповідні кваліфікації. Водночас, публічний контроль за стратегічними об'єктами може вимагати доступу до секретної чи конфіденційної інформації. Залучення громадських організацій вимагає чітких протоколів щодо зберігання та обробки такої інформації. Безумовно, існує ризик, що деякі громадські організації можуть лобіювати інтереси політичних сил, що може упереджено впливати на їхню здатність об'єктивно контролювати стратегічні об'єкти. Треба, також враховувати, наскільки ефективним може бути такий контроль. Чи зможуть громадські організації здійснювати достатньо строгий та систематичний нагляд, щоб запобігти зловживанням або недбалості? Водночас, залучення громадських організацій до контролю може потребувати значних ресурсів, як з боку держави,

так і з боку самих організацій. Важливо здійснити глибокий аналіз, щодо того, чи виправдовують потенційні вигоди залучені витрати.

3. Цікавим є висновки авторки щодо внесення змін і доповнень до ст. 96 Кодексу України з процедур банкрутства щодо обов'язкового проведення в разі порушення провадження у справі про банкрутство державного підприємства (організації), що має стратегічне значення для держави – публічного контролю (с. 24). Проте, сама процедура санації боржника вже встановлює систему заходів, які спрямовані на оздоровлення фінансово-господарського становища підприємства, тому в подальшому впровадження обтяжуючих заходів, може затягнути процес відновлення та мати негативні наслідки для стратегічного підприємства, наприклад, подальша його приватизація.

4. Не зменшуючи наукового рівня виконаної роботи, на нашу думку, у роботі доцільно було провести порівняльне дослідження питань адміністративно-правового регулювання критичної інфраструктури України. Дана сфера має схожі складові та здійснюється відповідно до державної політики у сфері національної безпеки та виступає її елементом. Зокрема, до критичної інфраструктури відносяться об'єкти: економічної, воєнної, інформаційної, кібернетичної та екологічної сфер та які відіграють значну роль для безпеки держави.

5. У роботі аргументується позиція про необхідність запровадження дорадчо-консультативної установи або координуючої установи при центральних органах державної виконавчої влади (с. 220), яка б здійснювала аналіз проведення публічного контролю за стратегічними об'єктами державної власності, та на підставі висновків впроваджувала зміни щодо даної діяльності. На нашу думку, дана пропозиція є недоречною, так як сьогодні вже існують державні органи або інституції, що мають подібні функції контролю та аналізу. Створення ще однієї установи може призвести до непотрібного подвоєння завдань, збільшення бюрократії та розпорошення ресурсів. Заснування та утримання такої установи потребуватиме значних фінансових ресурсів,

які могли б бути більш ефективно використані в інших сферах або на пряме покращення управління стратегічними об'єктами. Водночас, додавання ще одного рівня управління та координації може спричинити затримки в прийнятті важливих рішень, особливо в ситуаціях, що вимагають швидкого реагування. Також треба наголосити на тому, що стратегічні об'єкти державної власності можуть бути надзвичайно різноманітними за своєю природою та потребами управління, що ускладнює стандартизацію підходів до контролю через одну координуючу установу.

Повнота викладання та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Представлена до захисту дисертація Наталії Кідалової є оригінальним дослідженням з глибоким аналізом актуальної проблеми, переважно із оригінальним авторським підходом до вирішення поставлених завдань. Передусім, слід відзначити високий інтелектуальний потенціал здобувачки, здатність до критичного мислення та аналітичних здібностей.

Проаналізувавши та підсумовуючи основний зміст дисертації, можна зробити висновок, що здобувачка одержала результати, які мають наукову та практичну цінність. Це дає підстави для висновку, що поставлена мета і завдання в ході виконання наукових досліджень досягнуті, дисертація є завершеною кваліфікаційною роботою та має теоретичну та практичну цінність для науки адміністративного права.

Опублікування та апробація основних результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено в 11 наукових працях, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, стаття у науковому виданні іншої держави, 6 тез наукових доповідей.

Основні положення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження були апробовані на: Міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми юридичної науки» (м. Хмельницький, 20–21 жовтня 2017 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні шляхи удосконалення українського

законодавства» (м. Харків, 18 листопада 2017 року); IV Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Актуальні проблеми наук про життя та природокористування» (м. Київ, 25–27 квітня 2018 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Екологічна політика і право ЄС та їх імплементація у правову систему України» (м. Київ, 16 травня 2019 року); V Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених «Актуальні питання адміністративного права та процесу» (м. Кривий Ріг, 29 листопада 2019 року); VIII науково-практичній конференції «Законодавство: Історія розвитку, соціальна обумовленість та вдосконалення» (м. Бердянськ, 19–20 березня 2020 року).

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Кідалової Наталії Олександрівни на тему: «Публічний контроль за стратегічними об'єктами державної власності» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих наукових працях, а також за оформленням відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними

згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її авторка Кідалова Наталія Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Офіційний опонент:

**завідувач кафедри публічного та
міжнародного права**

**Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана,**

Заслужений діяч науки та техніки України,

доктор юридичних наук, професор

Оксана КУЗЬМЕНКО

